

pojišťovny za tento úraz a jest úplně lhostejné, že František R., jenž tenkrát řidičem automobilu žalobcova byl, dříve již se jako schopný řidič automobilu osvědčil, a schopnost tu tři dny po úrazu předepsanou zkouškou prokázal. Neprávem poukazuje odvolatel k odůvodnění toho, že jeho nárok z pojištění po právu pozůstává, na ustanovení druhého odstavce Šu 32 zákona ze dne 23. prosince 1917, čís. 501 ř. zák. Podmínku, o kterou jde, nelze pokládati za úmluvu ve smyslu tohoto zákonného ustanovení. Neboť nejde tu o podmínku, jejíž nesplnění před udavší se nehodou dává pojišťovateli právo k vypovězení pojišťovní smlouvy bez zachování smluvené výpovědní lhůty, nýbrž o podmínku založenou v zákonném předpisu, která dle obsahu smlouvy platnost pojištění vůbec vylučuje. Než i kdyby podmínka ta považována byla za úmluvu ve smyslu Šu 32 cit. zákona, mohla by se jí v tomto případě žalovaná jako pojišťovatelka, ač před udavší se nehodou výpovědi nedala, nyní po udavší se nehodě dovolati, poněvadž jest tu zavinění žalobce jako pojištěného v tom směru, že zaměstnává řidiče, jenž předepsaného povolení k jízdě neměl, jednal proti zákonnému ustanovení, a jest úplně lhostejno, že právě tento nedostatek řidiče příčinou nehody nebyl. Soud první stolice tudíž pro nedostatek podmínky »úředního povolení řidiče k jízdě« právem žalobní nárok zamítl.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Žalobcovo dovolání, opírající se o důvod čís. 4 Šu 503 c. ř. s., není opodstatněno; odvolací soud posoudil spornou věc po právní stránce správně, vysloviv, že pojišťovací smlouva se nevztahovala na nehodu, přihodivší se dne 10. září 1921, jelikož nebyla žalobcem splněna důležitá podmínka pojišťovacího návrhu. Nejde o doložku dle Šu 32 odstavec druhý zákona ze dne 23. prosince 1917, čís. 501 ř. zák., jejíž nesplnění před udavší se nehodou dává pojistitelce právo k vypovězení pojišťovací smlouvy bez zachování smluvené lhůty výpovědní, nýbrž jde o závaznost na zákonném předpisu spočívající, vylučující smluvně platnost pojištění vůbec. Okolnost, že tato závaznost odpovídá ustanovení Šu 22 min. nař. ze dne 28. dubna 1910, čís. 10 ř. zák., má význam pro pojistitelku jako nositelku pojišťovacího rizika, poněvadž nedostatkem předepsaného povolení úředního k jízdě zvětšuje se rozsah pojistného plnění. Proto má porušení veřejného opatření bezpečnostního pro pojišťovací návrh velmi podstatný význam a není bezvýznamným ustanovením smluvním, neboť se dotýká přímo podstaty pojištění. Jde tím o smluvní část účelně, cílevědomě do pojišťovací smlouvy pojatou.

Čís. 2566.

Zjištěna-li obecná obchodní hodnota zboží (§ 88 žel. dopr. ř.) v cizí měně, jest ji vyplatiti v Kč dle kursu ke dni reklamace.

(Rozh. ze dne 2. května 1923, Rv I 1472/22.)

Zboží, jež bylo žalobci odesláno z Vídně dne 19. dubna 1920, žalobce v Plzni nedošlo. K reklamaci žalobce ze dne 7. října 1920 poukázala mu dráha 23.280 Krak. (hodnotu zboží v den odeslání), již žalobce nepřijal, nýbrž domáhal se na dráze žalobou zaplacení 9.916 Kč, jež byl za zboží zaplatil. O b a n i ž š í s o u d y žalobě vyhověly, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Řešiti jest jediné otázku, v jaké měně a dle jakého kursu žalovaná podle §u 88 žel. dopr. ř. povinnou jest, žalobci zaplatiti obecní obchodní cenu ztraceného zboží, jak zjištěna byla dnem jeho podání k dopravě. Jelikož zboží podáno bylo k železniční dopravě ve Vídni, zjištěna a vyjádřena byla jeho cena v den podání v rakouských korunách. Pro měnu, ve které tuto cenu dle §u 88 žel. dopr. ř. hraditi jest, směrodatným jest dle čl. 324 obch. zák. a §u 905 obč. zák. místo splnění, kterým jest v tomto případě Plzeň jako místo, kde dle dovozní smlouvy zásilku bylo adresátu doručiti. Jelikož však rakouské koruny ode dne podání zboží (10. dubna 1920) valně v ceně klesly, řešiti jest otázku, v jaké relaci povinna jest strana žalovaná zaplatiti žalobci hodnotu ztraceného zboží, zjištěnou dnem 19. dubna 1920 na 23.580 kor. rak., v korunách československých. Soud první stolice zodpověděl tuto otázku dle správné zásady, že žalobce musí placením uveden býti do téhož hospodářského stavu, ve kterém by se býval nacházel, kdyby ztracené zboží byl dostal, to jest, že musí dostati v penězích hodnotu, kterou představovala obecná obchodní hodnota zboží v den a na místě podání k dopravě. Této zásadě odpovídá jediné, že dostati se musí žalobci v československých korunách peníze takového, jaký se rovnal 23.580 korun rakouských dle jich kursu v den podání zboží, to jest, jak zjištěno, 9 915-40 korun československých. Tento poslední peníz převyšuje ovšem dnes co do hodnoty daleko 23.580 korun rakouských, následkem nesmírného klesnutí kursu koruny rakouské, než nehledíc k tomu, že žalobci dostává se v československých korunách jen to, co svého času za zboží zaplatil, odpovídá úplně zásadám občanského práva o náhradě škody, že rozpjetí mezi tehdejší hodnotou rakouské koruny a hodnotou nynější musí jíti na vrub dlužníka, který octl se ohledně plnění své náhradní povinnosti v prodlení. Za den splatnosti tohoto závazku považovati jest den, v kterýž žalobce svůj požadavek na odškodnění žalované dráze ohlásil (7. října 1920), neboť od podání zboží (19. dubna 1920) do onoho dne uplynula dávno již lhůta třicetidenní v §u 90 žel. dopr. ř., stanovená, po jejíž uplynutí nutno zboží pokládati za ztracené, a dráze náleželo proto náhradu za toto zboží bez prodlení dáti. Jak zjištěno, vyřídila však dráha reklamaci žalobce teprve dne 29. srpna 1921, nabízející mu jako náhradu 23.580 rakouských korun, což žalobce, jelikož neodpovídá to hodnotě zboží v den podání, právem odmítl, a žalovaná dráha jest tudíž ode dne 8. října 1920 s plněním svého závazku v prodlení a stihají ji tudíž z tohoto důvodu následky klesnutí rakouské valuty od tohoto dne. Pouhé úroky z prodlení, které žalovaný crár žalobci nabízel, nevyvažují samozřejmě tohoto kursovního rozdílu. Jest ovšem pravda, že škoda z opožděného plnění peněžitého závazku záleží z pravidla v ušlých úrocích a nahrazuje se v podobě úroku z prodlení (§ 1333 obč. zák.), to však jen za předpokladu, že jistina sama

zůstala táž. Není-li tomu tak, jako v tomto případě, není úrokem z prodlení účinek prodlení vyrovnán.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc procesnímu soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Odvolací soud převzal zjištění procesního soudu, že obecná obchodní cena ztraceného zboží rovnala se 23.580 K rak., a že žalobce zapravil 9915 Kč 40 h podle kursu plativšího 30. srpna 1919 pro 9205 K rak. 26 h a dne 16. dubna 1920 pro 14.148 K rak. Jest dále všeobecně známo, že kurs Krak. neustále klesal, a je proto jisto, že 23.580 Krak., jež žalovaná strana nabídla žalobci 29. srpna 1921 na úhradu škody za ztracené zboží, nerovnálo se již 9915 Kč 40 h, jež zapravil žalobce za zboží. Sporno je, zda žalobce je skutečně povinen, spokojiti se s těmito 23.580 Krak na úhradu celé škody, či zda může na žalované straně požadovati zaplacení 9915 Kč 40 h. Odvolací soud odsoudil žalovanou stranu k zaplacení této částky, vycházející z názoru, že žalobce musí býti uveden do hospodářského stavu, jako kdyby byl obdržel zboží, t. j. že musí dostati tolik, kolik představovala obecná hodnota obchodní zboží v den a na místě podání jeho na dráhu. Z toho dovozuje odvolací soud, že dostati se musí žalobci částky v Kč rovnající se částce 23.580 Krak. dle kursu v den podání zboží. Ve skutečnosti bylo placeno podle kursu ze dne 30. srpna 1919 a 16. dubna 1920, kdežto zboží bylo dáno na dráhu 19. dubna 1920. Tento omyl je však pro spor bezvýznamným. Nesprávným je též názor odvolacího soudu, že při posouzení věci je přihlížeti k zásadám občanského práva o náhradě škody. Pro sporný případ platí zvláštní ustanovení železničního dopravního řádu, a sice, pokud jde o výši škody, jest se řídití Šem 88 tohoto řádu. Nerozhodnut zůstává kurs, podle něhož jest přepočítati obecnou obchodní hodnotu zboží, vyjádřenou v Krak., na tuzemskou měnu. Žalobce pokládá za rozhodný kurs dne, kdy zboží bylo podáno, žalovaná strana uznává kurs dne výplaty, stotožňujíc jej v opravném řízení s kursem dne dospělosti pohledávky (31. dnem po uplynutí dodací lhůty). Mimo to zastává názor, že může býti uznána povinnou pouze k placení úroku z prodlení, nikoli kursovního rozdílu, že tento stihá podle Šu 1311 obč. zák. stranu, v jejímž jmění se udál. S těmito náhledy nelze souhlasiti. Pro zjištění správného kursu může býti rozhodna pouze doba, kdy vznesen byl náhradní nárok pro ztrátu zboží. To nebylo zajisté v den odeslání zboží, kdy byla sjednána dopravní smlouva, poskytující pouze nárok na splnění, t. j. dopravu odeslaného zboží do místa určení. Náhradní nárok vzniká ztrátou zboží, ježto však nelze den ztráty zjistiti, ustanovuje železniční dopravní řád v Šu 90 dobu, kdy je zboží považovati za ztracené, a lze jej uplatniti nejdříve po uplynutí této lhůty reklamací podle Šu 98, t. j. ohlášením náhradního nároku. Teprve tímto ohlášením projeví poškozená strana úmysl, domáhati se náhrady škody v určité výši, jímž určuje se poměr mezi poškozenou stranou a dráhou, povinnou k náhradě škody, které je tím dána možnost zaujati právní stanovisko k ohlášenému nároku, a tento

den je proto rozhodným pro určení dalších důsledků, mezi nimi i kursu měny. Záleží proto na poškozeném, by uplatňoval co nejrychleji náhradní nárok, chce-li se vyhnouti ztrátám, vyplývajícím z případného poklesu kursu v případě, že obecná obchodní hodnota je vyjádřena v cizí měně. Vyžaduje toho zásada slušnosti vůči dráze, by v případě, že kurs cizí měny rychle klesá, nebyly náhradní nároky uplatňovány teprve na konci reklamační lhůty, neboť byla by tím odňata dráze možnost uplatnění případné postihové nároky proti cizí dráze v čas, t. j. dokud kurs příliš nepoklesl v poměru k počátku reklamační lhůty. Z těchto důvodů nelze však přistoupiti na názor žalované strany, že by postačil kurs dne výplaty a že by poškozená strana měla se spokojiti s úroky z prodlení. Odporovalo by stejné zásadě slušnosti, kdyby dráze byla dána volnost bez ohledu na klesající kurs vyříditi reklamaci na př. po uplynutí více než 9 měsíců, jako v tomto případě, a nahraditi straně pouze úroky z prodlení, ač plnění samo uplynutím delší doby stalo se takřka bezcenným, což přirozeně platí potom i o těchto úrocích. Podle této zásady bylo rozhodnuto i v této sporné věci. Přísluší proto žalobci jako náhrada škody za ztracené zboží částka v Kč rovnající se částce 23.580 Krak. podle kursu jich v den reklamace, t. j. 7. října 1920. Částku tuto nebylo možno hned stanovit, ježto kurs ten musí býti dodatně zjištěn. Nebylo proto možno ve věci ihned rozhodnouti a to ani zamítnutím žaloby ohledně nezjištěné dosud částky, o niž sníží se zažalovaná částka přepočtením na nižší kurs, ježto snížení zažalované částky může mít význam pro výměru útrat sporu. Bylo proto nutno rozsudek zrušiti a naříditi doplnění sporu zjištěním kursu v den reklamace a výměrou náhrady škody podle tohoto kursu.

Čís. 2567.

Zaopatřovací požitky bývalých zaměstnanců na velkém majetku pozemkovém (zákon ze dne 18. března 1921, čís. 130 sb. z. a n.).

Zákonem ze dne 18. března 1921, čís. 130 sb. z. a n., nebyl teprve založen nárok na zaopatřovací požitky; dovolávati se ho může pouze ten, kdo již má právní důvod pro nabytí pense.

(Rozh. ze dne 2. května 1923, Rv I 1485/22.)

Žalobce byl od 1. listopadu 1877 zaměstnán jako volák na velkostatku žalovaného a konal službu a pobíral plat ještě v době podání žaloby i za sporu. Žalobu, již se domáhal na zaměstnavateli zaopatřovacích požitků dle zákona ze dne 18. března 1921, čís. 130 sb. z. a n. o b a n i ž š í s o u d y zamítly. D ů v o d y: Odvolatel napadá rozsudek prvního soudu jednak proto, že podle jeho mínění prováděcím nařízením k zákonu ze dne 18. března 1921 čís. 130 sb. z. a n. bylo přiznáno právo na zaopatřovací požitky všem zaměstnancům velkostatku, kteří mají 35- pokud se týče 40letou nepřetržitou službu, jednak proto, že prý, kdyby tu předpokladu toho nebylo, žalobce přece nabyl nároku na placení pense nebo provisi podle §u 1 odstavec b) cit. zákona, poněvadž jest pokládati mzdu, která se mu nyní platí, za pensi, pokud se